

NIRAS DIALOOG (D.V)

11 mei 2009

Verslag

De Dialogen werden georganiseerd door NIRAS binnen het kader van de Maatschappelijke Consultatie rond het Afvalplan voor het langetermijnbeheer van hoogactief en langlevend radioactief afval (categorieën B et C).
Het verslag werd opgesteld door een onafhankelijk rapporteur.

Hasselt, 26 juni 2009
Dialogue Learning Centre

D.V - Nederlandstalige dialoog van 11 mei

De deelnemers

19 deelnemers, waaronder 3 vrouwen. Ongeveer de helft bestaat uit mensen van Mona en Stora (die benadrukken dat ook zij burgers zijn). De overige deelnemers vermelden bezorgdheid om de komende generaties, verantwoordelijkheidsbesef, interesse (ook in het proces zelf), engagement (politiek, jeugdraad)... als beweegredenen voor hun komst.

Acht personen die zich hadden ingeschreven zijn niet komen opdagen. Twee daarvan hadden zich wel laten verontschuldigen.

Marjan Deblonde volgt vanuit het auditcomité en Iris Catteeuw voor Technum.

Het proces

Tijdens de eerste ronde, na de inleiding, worden — via de vragen — MONA (Mols overleg nucleair afval) en STORA (Studie- en overlegorgaan radioactief afval) uit Dessel gesitueerd.

Enkele vragen hebben betrekking op het proces: de vraag “waarom nu” en “waarom zo snel” (60 dagen wettelijke consultatie, alsof het om een “duivenkot” gaat) en op het (inderdaad niet) representatieve karakter van de consultatie.

Tijdens de vragenronde borrelen spontaan al (een rondje te vroeg) een reeks van bekommernissen op: de intergenerationale verantwoordelijkheid, de verantwoordelijkheid van de producent, waarom niet Europees...?

Voor de technische achtergrondvragen wordt verwezen naar de aanwezige NIRAS-mensen en de infomarkt.

Inventaris van bekommernissen

D.V.1 - Welk afval

Er is A, B, C en de bestraalde splijtstoffen waarvan nog niet duidelijk of ze als afval zullen beschouwd moeten worden. Het is nuttig om de oorsprong van het afval uit te leggen: behoort ook nucleair materiaal van militaire oorsprong ertoe? Het gaat niet alleen om de kerncentrales. Hierbij ook de verzuchting om de berg niet nog groter te laten worden. Kennis en informatie hierover zullen helpen om betrokkenheid te creëren.

D.V.2 - Openheid van de oplossing

Mits voorzien van voldoende toezicht zal dit zorgen voor flexibiliteit. Dat is nodig aangezien de technologie evolueert, de productie verschuift (richting buitenland) en ook staten maar een beperkte houdbaarheid hebben. We moeten bovendien ook het wiel niet willen heruitvinden. Beter is misschien om een internationaal erkende best-in-class oplossing af te wachten.

De toekomst is per definitie onbekend. Dus moeten we continu blijven nadenken, consulteren...

Openheid kan ook zijn: wat biedt de optie aan mogelijkheden als de kernuitstap zou herzien worden? Als er met andere woorden meer afval bijkomt?

Is er echte keuze of is het feitelijke scenario “gedoemd tot klei”?

D.V.3 - *Internationaal karakter*

Normering en toezicht moeten internationaal georganiseerd worden.

Geloofwaardigheid en (internationale) validering van het onderzoek. Er is een gebrek aan kritische tegenexpertises.

De verantwoordelijkheid blijft nationaal en we kunnen ze (ethisch) niet afschuiven op bijvoorbeeld de 3de wereld.

D.V.4 - *De verantwoordelijkheid van de producent*

De producent heeft een financiële verantwoordelijkheid (de vervuiler betaalt) maar ook een technologische verantwoordelijkheid (mee zoeken naar de optimale oplossing). Beide verantwoordelijkheden moeten afdwingbaar zijn door een neutrale, erkende autoriteit.

Dat is niet evident. Wie garandeert, gezien de extreme termijnen, dat het geld er zal zijn? Ook onze vertrouwde kapitalistische markteconomie kent wellicht een eindpunt. Wat daarna (al onze uitgangspunten zijn gesitueerd, tijdelijk - geen van onze denkkaders is eeuwig... beseffen we dat voldoende?)

D.V.5 - *De 'kostprijs' van de nuloptie*

Wat moet je doen om niets te moeten doen? In welke omstandigheden is de nuloptie denkbaar? We moeten wel beseffen dat het afval nu ook al ergens ligt. Niets doen is een vorm van onze verantwoordelijkheid ontlopen. Wij hebben uiteindelijk het probleem gecreëerd. Uitstellen is onze verantwoordelijkheid ontlopen.

D.V.6 - *Kostprijsreductie door schaalvoordeel*

Eén keer boren voor zo veel mogelijk afval.

D.V.7 - *Het belang van een (zekere vorm van) (collectief) geheugen*

Eens een oplossing gekozen, moet de informatie gedurende 100den - 100-duizenden jaren doorgegeven worden. Hoe doe je zo iets? En de onderliggende motivatie of waarde is ook weer veiligheid.

Vraag: hebben we een oplossing voor als de ketting breekt?

Met de bedenking: kunnen we denken op 500 jaar? En op 5.000 en op 50.000, enz.?

Hier stelt zich dus zeker de vraag van de doenbaarheid, die samenhangt met de (on)voorstelbaarheid van de toekomst op zeer lange termijn.

Gevolgen daarvan zijn onder meer dat instructies maar tijdelijk houdbaar zijn, gezien de vele (onvoorzienbare) evoluties (vergelijk ook met arbeidsongevallen en menselijke fout).

D.V.8 - *De houdbaarheid en duurzaamheid (op lange termijn) van de oplossing*

Dit betreft het geheel van garanties op controle en terugneembaarheid.

Hebben we het hier ook over bestraalde splijtstof? En is het in die context wel mogelijk om B en C zonder meer samen te behandelen?

Hieronder vallen ook de vragen naar de robuustheid van de optie (wat met allerlei rampscenario's?)

D.V.9 - *Het 'hoe' van de beslissing*

Dit is eigenlijk de vraag naar de dimensies.

Geeft het technologische de doorslag? Of is er ook de combinatie met draagvlakcreatie? En de politiek, als onberekenbare factor (stel dat het nucleaire geregionaliseerd wordt)?

NIRAS volgt zijn logica en heeft een voorkeur. Maar wat als die niet gevolgd wordt? Zijn de overige opties even reëel/realistisch?

Uitdiepen van de gevoeligste thema's

(in de richting van onderliggende waarden en criteria om na te gaan in welke mate NIRAS en het toekomstige Afvalplan er ook rekening mee hebben gehouden)

D.V.10 - VEILIGHEID voor omgeving en bevolking (9 stemmen)

Een kwestie van geloofwaardigheid en betrouwbaarheid, niet alleen van de technische aspecten. Hoe organiseren we de vereiste kennisoverdracht? Blijven investeren in research. Proactief werken aan veiligheid, bijvoorbeeld via een crisisplan.

Wie waakt erover? Gebaseerd op meten, maar dan moet ook de meetbaarheid gegarandeerd zijn (zie Fleurus)

De centrale waarde is eerlijkheid van de informatie, gericht op vertrouwen.

Maatstaven zijn • een aangepaste wetgeving, • kennis van de bevolking op lange termijn (bijvoorbeeld lessen geschiedenis), • onafhankelijk toezicht en controle, ook op de geldstromen (wie betaalt?) en financiers, • rapportering over de parameters

D.V.11 - DRAAGVLAK & COMMUNICATIE (8 stemmen)

Hoe kunnen we een goede bewustmaking garanderen? Hoe verzekeren we de politieke controle op de informatie (binnen elke optie)? Hoe beletten we uitstervende communicatie? Hoe onderwijs gebruiken als informatiekanaal?

Hoe maakt je een blijvende deelname van de bevolking mogelijk (uitlegbaar, interessant)? Hoe sensibilisering en betrokkenheid verzekeren? En hoe kan je de consequenties van elke optie in een langetermijnperspectief situeren, zodat een afweging mogelijk wordt?

De waarden die we hier ontwaren zijn • een nodige maar niet voldoende voorwaarde voor democratische besluitvorming en • een garantie dat de besluiten transparant blijven.

Mogelijke maatstaven zijn • een periodieke rapportering in alle huishoudens (deur-aan-deurblad), • wettelijk vastgelegde ondersteuning (geld voor voorzien) en • een stappenplan ter zake

D.V.12 - NATIONAAL - INTERNATIONAAL (7 stemmen)

Hoe vermijden dat internationale samenwerking als paraplu gebruikt wordt?

Hoe komen we tot een bindende internationale normering en toezicht, om te vermijden dat nationaal een 'quick and dirty' oplossing wordt doorgedrukt?

Wie is bevoegd om de toezichtsraad samen te stellen?

Hoe zijn internationale producenten te controleren?

Hoe voorkomen we dat de problemen op de derde wereld afgewenteld worden? (zelfs al zou daar de beste oplossing liggen, rijzen er ethische vragen)

Kan internationale samenwerking leiden tot een betere beste oplossing?

Waarden die in het spel zijn: • collectieve verantwoordelijkheid op wereldschaal en • niet 'oplossen' op de kap van andere generaties of landen

Maatstaven: • van afval, normering, controle... een vast agendapunt maken op alle grote fora (EU, G8, G20...), • laten merken dat de discussie wordt gevoerd, • akkoorden (hoe, waar, normen voor het bergem)

D.V.13 - AFWEGINGSKADER voor de verschillende (soorten) argumenten (5 stemmen)

Welke weging geef je aan de verschillende argumenten (technisch, menselijk, emotioneel)? Hoe vermijd je een "waarvan akte"-houding tegenover het afvalplan? In hoeverre zijn de resultaten van maatschappelijke betrokkenheid bindend voor de politiek?

Waarden zijn • vertrouwen in de politiek, • vermijden dat economische belangen te veel doorwegen, • politiek opbod vermijden en • realiseren van een duurzame oplossing

Maatstaf: een bindende structuur/kader voor hoe de besluitvorming zal verlopen.

D.V.14 - FINANCIERING (4 stemmen)

Waarom moet de samenleving bezig zijn met de financiering? Kan de privé de financiering op ongekende termijn aan? Zijn andere financieringsvormen mogelijk? Zijn er ook financiële middelen voor maatschappelijke meerwaarde en draagvlak? Moeten toekomstige gebruikers van elektriciteit ook betalen voor vervuiling uit het verleden?

Waarden: • veiligheid, • rechtvaardigheid (vervuiler betaalt), • noodzakelijke voorwaarde (zonder geld geen oplossing)

Maatstaven: • de keuze voor een oplossing impliceert een duidelijke financiële keuze (realiseerbaarheid), • transparantie en communicatie over de beschikbare fondsen en • wettelijk vastleggen om afdwingbaar te maken.

D.V.15 - TERUGNEEMBAARHEID (hergebruik, recyclage) (3 stemmen)

De vraag is die naar de realiseerbaarheid en het soort terugneembaarheid voor elke optie (op welke termijn?)

Onderliggende waarden zijn • veiligheid en veiligheidsgevoel, • duurzaam omgaan met materialen, • voorzorgsprincipe

Mogelijke maatstaven zijn • de beschrijving van de mogelijkheid van terugnemen bij de verschillende oplossingen en doorheen de tijd en • omschrijven van de monitoringsystemen.

Evaluatie

Heel wat deelnemers loven de interessante inhoud en de diepgang van de gesprekken (bijgeleerd, inbreng kunnen hebben), vooral rond het veiligheidsaspect en de tijdsdimensie en de goede opbouw van de dag.

Voor sommigen was er hier en daar te weinig tijd. Een deelnemer had een vrije discussie verkozen. Een andere betreurt het lage aantal deelnemers en het feit dat het veelal bij vragen blijft (wat uiteraard wel de bedoeling was).

Echter, "dat het gebeurt is goed"

NIRAS DIALOOG 11-05-09

Hoe veiligheid op lange termijn garanderen? ①

- ↳ geloofwaardigheid / validering onderzoek
 - ↳ factische tegenwoordige (niet alleen 'inner world' → internationaal toezicht)

geloofwaardigheid (validering) bij onderzoek (mogelijke, realisatiegraad, betrouwbaarheid, kwaliteit, etc.)

Wat is de rol van de...? Hoe kan de veiligheid op lange termijn gegarandeerd worden?

In welke mate houdt de optie rekening met eventueel in de toekomst geproduceerd afval? ②

- ↳ flexibiliteit w/d optie in functie van nieuw afval

Houdbaarheid van de door ons gehanteerde concepten en denkbeelden op lange termijn? ③

Deze afwijking is de aanpak of niet "voldoende" is? Zou moeten?

Zou het helpen om dit afval te behandelen? Bijen?

Verantwoordelijkheid producent ④

- ↳ qua financiering
- ↳ qua ontwikkeling van technologie om afval te beheeren

DEET PROBLEEM IS NIET NIEMAN? WAT HEET HET? WAT DOE JE DAAROM? EN WAAROM HET DIT PROBLEEM DOOR DE BEHEERLIJKE INSTELLING WORDEN EN NIET OM DE MANUFACTURE? ETC?

Garantie op terugneembare ⑤

Betrouwbaarheid? - Vertrouwen? - Garantie?

Worst case scenario: voortdurend herhaalbaar van de gehele optie ⑥

informa... op... heen? - ↳ over... termijn - ↳ ins... af... de

de manier de... welke... procedure... g... g... in de toekomst... uitkomst of...?

WAT IS DE... FASE... (SLECHTE...)?... NA...?

WIE...?... met...?...

informatie-overdracht over de ⑦

oplossing/berging over operaties heen?

- ↳ innovatie w/d veiligheid op lange termijn
- ↳ instructies en de houdbaarheid / afsluitbaarheid van instructies over de tijd
- ↳ afz. archief, ongevallen

de manier de... welke... procedure... g... g... in de toekomst... uitkomst of...?

IS DE VEILIGHEID VAN GEBRUIK... IN EEN SCENARIO... WIE...?... VERBODEN...?

Wat is de...?... van...?...

NIRAS DIALOOG 11-05-09

TERUGNAME MOGELYKHEID
 ○ IN FUNCTIE VAN HERGEBRUIK, RECYCLAGE, NIEUWE OPLOSSINGEN

↳ rekening houden met nu maar
 opende technologische mogelijkheden

↳ met betere oplossingen qua beheer

*Waarom nu nu deficiënte opt.
 keuze? Technologische vooruitgang
 wordt te vroeg te - nu zijn betere
 andere mogelijkheden.*

*Wat is het belangrijkste verschil met
 de huidige situatie? Welke aspecten
 worden er anders opgevat? Welke
 worden er niet?*

*Wat is het verschil met de huidige
 situatie? Welke aspecten worden er
 anders opgevat? Welke worden er
 niet?*

*Wat is het verschil met de huidige
 situatie? Welke aspecten worden er
 anders opgevat? Welke worden er
 niet?*

Rechtvaardig plan op zeer lange
 termijn → voorstelbaarheid toekomst
 op lange termijn

↳ verantwoordelijkheid over wat
 er nu is?

↳ veilig/betrouwbaar

9

*In de HSEW wet is start om
 op 2014 LANGE TERMIJN TE DENKEN
 KUNNEN WE DAN WEL VERTELLEN
 HET DE WERELD OVER 200 JAAR VERA
 TOEGANG DAAR UPS-DE?*

*TECHNOLOGISCHE
 OPLOSSINGEN DIE
 HET DE HSEW WET
 LANGE DEFINITIEF
 EN VEILIG*

DRAAGVLAK, BEWUSTMAKING

↳ ENGAGEREN IN
 BESLUITVORMINGS-PROCES

↳ informatie garanderen die:

- * open
- * volledig
- * toegankelijk - leesbaar
 voor een
 breed publiek

10

*Engagement is belangrijk, met welke
 informatie? Welke aspecten?
 Wat is de rol van de HSEW?
 Wat is de rol van de HSEW?*

*Informatie op beschikbare
 manier en op voorzichtige
 wijze.*

*De communicatie naar de HSEW
 (plan - of - onder) is
 afgeleid van de HSEW.*

Afweging maatschappelijk argumenten
 ↔ wetenschappelijke/technische argumenten

↳ politiek afweging 11

↳ gebruik van mog andere
 argumenten

*AFWEGING INHOUD
 LOKALE BETROUWEN
 VS. EXTERNE VAN
 WETZ. NICHARDER*

nationale oplossing in functie van
 supranationale evolutie en politieke verand-
 ringen.

↳ normering a toezicht internationaal

↳ internationalisering v. productie
 ↳ soevereïen internationaal

↳ nationale overheid machteloos t.o.v.
 internationale producenten

↳ host-prisproducten in geval van
 internationale oplossing

12

*Waarom niet internationaal
 mogelijk en hoe heeft het
 invloed?*

*In geval van CT internationale
 wetgeving. Welke aspecten
 worden er anders opgevat?
 Welke worden er niet?*

*De politiek moet van
 internationale
 de afgeleid worden, want
 20% de HSEW moet zijn
 op haar*

*INTERNATIONALE ANTIK IS
 WERKZAME AANDE, GEEN
 DE INTERNATIONALE
 DE ANDE PRODUCTIE
 DE BEZETTE HOUDEREN*

Garantie over financiering

13

↳ nu alleen voor de berging
 op zeil

↳ ook voor communicatie
 en aanverwante

*Waarom niet internationaal
 mogelijk en hoe heeft het
 invloed?*

*De politiek moet van
 internationale
 de afgeleid worden, want
 20% de HSEW moet zijn
 op haar*

*Waarom niet internationaal
 mogelijk en hoe heeft het
 invloed?*

NIRAS DIALOOG 11-05-09

OORSPRONGE AFVAL

(14) **VERDUIDELIJKEN**

- ↳ informatie geven om te kunnen oordelen
- ↳ is onderscheid tussen B en C-afval nodig?
- ↳ differentiatie tss ≠ soorten afval

1. In het niet nuttig om aan de beschrijving uit te leggen waarom het afval in het gescheiden team en wat het is? Hoeveel?

Waarom B en C samen behandelen in besluitvorming? Het met separeren afval van het met verwerken?

→ Afwenteling maar de 3de Wereld

(15)

2. Het afval aanpakken op wereldwijde manier behandelen.

→ Realiteitswaarde van elke optie?

(16) ↳ bouw-yr voor optie 'leke als oplossing'

↳ Omstandigheden nodig om penning beslissing uit te stellen

Buiging is het wordt gendly gescheerd door Minus. Welke is een 'banking' plan?

Wat kan juist je idee om meer 'top' te 'winnen' om een langdurige oplossing te ontwikkelen met gelede 'branda' over B/C

Beslissing over bestraalde splitsstoffen vooraleer een keuze te kunnen maken tussen de opties

(17)

- ↳ is het afval of geen afval
- ↳ andere axed van afval
- ↳ te weinig onderzoek tot op heden

Beslissing over bestraalde splitsstoffen

1. veiligheid - lange termijn	•••••	1
2. flexibiliteit v.a. opties i.v. nieuw afval		
3. houdbaarheid - concepten LT	••	
4. verantwoordelijkheid producer		
5. terugneembaarheid & controle	•	
6. worst case scenario bestendig	•	
7. info-overdracht → generaties	•••	3
8. terugname i.v. recyclage/op/ hergebruik	•••	5
9. verantw.heid NU voor toekomst	••	2
10. draagvlak & communicatie	•••••	5
11. afwegingskader tav. ≠ argum.	••••	4
12. nationale opl. ≡ internationat.	••••	4
13. garantie over financiering	••••	4
14. differentiatie tss ≠ soorten afval	•••	3
15. afwenteling 3e wereld	•••	3
16. realiteitswaarde v. elke optie	••	2
17. positie bestraalde splitsstof	••	2

NIRAS DIALOOG 11-05-09

Hoe veiligheid op lange termijn garanderen? ①

↳ geloofwaardigheid / validering onderzoek

↳ "historische" tegenpartijen (niet alleen inna coali → internationaal bezit)

Vragen

- ? geloofwaardigheid / betrouw.
- ? kennis-overdracht research
- ? technische aspecten
- ? omgeving + bevolking
- ? pro. actie (vb. crisis plan)?
- ? wie waakt er over?
- ? meetbaarheid

gebruikbaarheid (validering) v/d informatie (omgeving, relaties, etc.)

hoe kan de veiligheid op deze manier gegarandeerd worden?

WAARDE eerlijkheid v. info
evidentie

maatsta • aangepaste wetgeving

- kennis v/d bevolking
vb. lessen gesch
- onafh. toezicht
geldstromen
financiers
- controle
- rapportering over parameters

5 **DRAAGVLAK, BEWUSTMAKING**

↳ ENGAGEREN IN BESLUITVORMINGSPROES

↳ informatie garanderen die:

- * open
- * relevant
- * toegankelijk - leesbaar

10

informatie op beschikbare manier en op juiste wijze

De communicatie moet beschikbare informatie v/d bevolking

Vraag 10

- Hoe verzekeren we de publieke controle op de informatie ~~over~~ binnen elke optie?
- Hoe stelt men schijnbare passiviteit (= uitblijven communicatie) v.u. onderwerp als inf. kanaal
- In welke mate houdt de optie rekening met bijzondere betrokkenheid v/d bevolking
- ↳ op KT, MT en LT, ZLT
- Hoe "uitlegbaar" is elke optie
- ↳ hoe mensen bereiden
- Hoe de sensibilisering/betrokkenheid verzekering v/d bevolking
- Kunnen de consequenties van elke optie in een lange termijn perspectief opschikbaar/mitsgaten worden op een manier die mensen toelaat om een grondige afweging te maken?

Waarde 10

- Be Hoog (niet-voldoende) voor democratische besluitvorming
- Transparantie
- ↳ Sluipende besluitvorming
- garantie in de tijd dat besluiten transparant blijven

Maatstaf

- Periodieke rapportering naar alle HH
- Gehappeld aan stappenplan in elke optie
- voor elke stap uitlaggen hoe communicatie en betrokkenheid bevolking zal geschied
- ↳ welke ondersteuning
- in regelgeving vastgelegd
- geld voor voorzien

NIRAS DIALOOG 11-05-09

nationale oplossing in functie van
 supranationale evolutie en politieke verandering.

- ↳ normering & toezicht internationaal
- ↳ internationalisering v. productie
 - ↳ rolverdeling internationaal
- ↳ nationale overheid marktbaar t.o.v.
 - ↳ internationale producenten
- ↳ kostprijsreductie in geval van internationale oplossing

waarde kan leiden tot betere/beste opl. niet op kap van generaties landen
 collectieve verantw. (wereldschaal) solidariteit

WATZON ALLEEN NATIONAAL EN NIET INTERNATIONAAL...
 INTERNATIONALE MARKT IS...
 noodzaak van internationale afspraken m.b.t. normen, sociale, milieuevolutie...
 De grote missie van...
 waarom niet internationaliseren...

vraag: hoe zorgen we ervoor dat internat. samenwerking (opl) niet uitmondt in...
 hoe komen we tot een bindende internat. toezicht...
 quick & dirty - opl. in doorgedrukt...
 wie is bevoegd om toezicht aan te stellen?
 hoe zijn internat. producenten te controleren?
 hoe voorkomen we dat problemen niet in plaats (3:5 w) afgewenteld...
maatstaf [ethische vraag!]
 is het dan de wetensch. beste oplossing

EU-G20-G8 - vast agendapunt = normering (politiek) = controlecommissie
 • discussie in gevoerd
 • internat. akkoorden (hop-waar-normen-bergen)

Afweging maatschappelijk argumenten
 ↔ wetenschappelijke/technische argumenten

↳ politiek afweging
 ↳ gebruik van mog andere argumenten

AFWEGING INSZELING
 LOKALE BETROKKENHEID
 VS. EXPLICITE VAN
 NETZELCHAPPERS

Vraag: Welke wegging gaat je aan de ≠ argumenten
 Hoe vermijdt je een "no waaraan dit" fenomeen
 In hoeverre zijn resultaten van processen van maatschappelijk betrokkenheid voor de politiek

Waarschijnlijk: (gebruik aan) vertrouwen in politiek
 • vermijdt dat economische belangen te veel doorwegen
 • vermijdt dat besluiten over een optie een keuze is van politiek aanbod
 • realiseren duurzame oplossing

maatstaf: opnemen van een structuur van hoe het proces van zelf regelen

NIRAS DIALOOG 11-05-09

Garantie over financiering

130

- ↳ mt alleen voor de berging op Ziek
- ↳ ook voor communicatie en aanverwanten

Vragen

- waarom moet samenwerking bezig zijn met financiering?
- kan de privé de financiering op ongekende termijn aan?
- zijn er andere financieringsmechanismen mogelijk?
- zijn er financiële middelen
 - om maatsch. ~~waarde~~ meerwaarde
 - voor draagvlak
- moeten toek. gebruikers v. elektr. ook betalen voor vervuiling
 - uit verleden + is dat voldoende

Met kunnen we garanderen dat de financiering beschikbaar zijn op het moment dat het plan uitgevoerd zal worden!

waarden

- veiligheid
- rechtvaardigheid
- 'vervuiler betaalt'
- huidige voorwaarde (zonder cent op opl.)

maatstaf

- keuze voor opl.
 - ≡ duid. keuze financiering (realiseerbaar)
- transparante communicatie over de beschikbare fondsen
- ~~maatstaf~~ = wettelijk vastgelegd & dus afdwingbaar

TERUGNAME MOGELIJKHEID

0 IN FUNCTIE VAN HERGEBRUIK

RECYCLAGE
NIEUWE OPLOSSINGEN

- ↳ rekening houden met me niet gekende technologische mogelijkheden
- ↳ met betere oplossingen qua beheer

Waarom nu een definitieve opl. kiezen? Technische vooruitgang staat wellicht binnen 10-100 jaar totaál anders in verdr. haalbaarheid.

Wat kan met het nuwwe Radio actief abel nog in Tandert iets doen? Recyclage...? & binnen 100 jaar?

Kan het niet weggevoerd worden, nu in België, als de hekkende nieuwe technieken mogelijk maken dat in andere deel gebieden kan worden?

Vraag MLT ZLT

- ⇒ Is terugneembareheid ~~en~~ ^{al} bijdr. prima realiseerbaar?

Waarde

- ⇒ Veiligheidsgevoel
 - ↳ h.v. in geval van crises
- ⇒ Duurzaam omgaan met materialen
 - ↳ i.p.v. toekomstige technologieën
- ⇒ Voorzorgprincipe

TOETSSTEN

- Beschrijven ^{mogelijkheid} _{van} terugneembareheid in elke optie i.p.v. de tijd
- Monitoringssystemen omschrijven